

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธธรรม*

CONSTRUCTION AND RENOVATION MANAGEMENT OF TEMPLE ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES

พระมหาทวี โพธิเมธี

Phramaha Tawee Bodhimetee

วัดพุทธปัญญา

Wat Buddhapanya

Corresponding Author E-mail: thaweebodhi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด ผู้บริหารวัดกล่าวคือเจ้าอาวาส จะต้องเข้าใจในหลักของการบริหารเป็นอย่างดี และที่สำคัญ คือ ต้องเข้าใจในหลักพุทธธรรมเป็นอย่างดีด้วย รู้จักประยุกต์หลักการบริหารจัดการและหลักพุทธธรรมเพื่อใช้ในการจัดการงานสาธารณูปการของวัด บริหารจัดการโดยการดำเนินการ วางแผนจัดโครงสร้างองค์การ อำนาจการ บริหารงานบุคคล การประสานงาน การรายงานผล พร้อมทั้งบริหารงบประมาณ ให้เป็นไปด้วยดี และพร้อมกันนั้นจะต้องให้สอดคล้องกับหลักสัปปายะ 7 ด้วย งานสาธารณูปการของวัดจึงจะดำเนินไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามพระธรรมวินัย

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; งานสาธารณูปการ; หลักพุทธธรรม

Abstract

This academic article had objectives to study Construction and Renovation Management of monasteries. The monasteries administrators, the abbots had to know the principle of management and Buddhist principle. After that the abbots had to integrate the management and Buddhist principle for construction and renovation management, managing the construction and renovation of monasteries by using planning, organizing, staffing, directing, coordinating, reporting and budgeting to be achieved and according to the 7

*Received April 16, 2023; Revised May 15, 2023; Accepted May 16, 2023

Sappayas. Therefore, construction of monasteries would be achieved and efficiency in accordant with the Dhamma and Vinaya.

Keywords: Management; Construction and Renovation; Buddhist Principle

บทนำ

การสาธตานุการในพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยพุทธกาล เริ่มจากการที่พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายวัดเวฬุวัน เมื่อพระพุทธเจ้ารับแล้วก็ทรงแสดงธรรมีกถา แล้วทรงอนุญาตวัดหรืออารามแก่พระสงฆ์ ว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาราม (วิ.ม. (ไทย)) ตั้งแต่นั้นมาจึงได้เริ่มมีวัด จนถึงปัจจุบัน วัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษา อบรมให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพตำราแพทย์แผนโบราณและศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ใช้ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครองรวมทั้งเป็นสถานที่สงเคราะห์ทางจิตใจแก่ประชาชน ดังนั้นวัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่ง ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาตลอดมา (กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา, 2545) บทบาทของวัดในอดีต เป็นสถานที่ศึกษาสำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระ รับการฝึกฝนอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น เป็นสถานสงเคราะห์ ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตอยู่และศึกษาเล่าเรียนตลอดจนผู้ใหญ่ที่ขัดสนมาอาศัยเลี้ยงชีพ เป็นสถานพยาบาล ที่แจกจ่ายบอกยาและรักษาคนเจ็บป่วย เป็นที่พักคนเดินทาง เป็นสโมสรที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์และหาความรู้ต่าง ๆ เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตและความทุกข์ต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม ที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติเป็นคลังพัสดุซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานวัดหรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงาน เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุม เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม (พระราชมุนี (ป.อ. ปยุตฺโต), 2527)

เมื่อวัดเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนแล้ว ส่วนที่เกี่ยวข้องก็ได้แก่พระสงฆ์ในฐานะผู้นำศาสนา ชาวบ้านหรือประชาชนในฐานะเจ้าของผู้จะได้รับประโยชน์ผู้ให้การสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐในฐานะผู้ให้การสนับสนุน และเอกชนในฐานะภาคีเครือข่าย ดังนั้นจึงต้องมีกระบวนการที่จะเข้าไปบริหารจัดการ วัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของงานสาธตานุการ ซึ่งก็คือการก่อสร้างอาคารเสนาสนะทั้งที่เป็นที่พักสงฆ์ในเขตสังฆาวาสและอาคารโรงอุโบสถ วิหารลานเจดีย์ ในเขตพุทธาวาส และส่วนอื่น ๆ ในบริเวณวัดให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย การบริหารจัดการงานสาธตานุการดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียข้างต้น และต้องใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ในการบริหารจัดการให้มีความ

ถูกต้องเหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานสาธารณูปการของวัดมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่ายต่อไป

งานสาธารณูปการของวัด

คำว่า สาธารณูปการ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ทางศาสนาส่วน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) สาธารณูปการที่นำมาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เริ่มนำมาใช้ครั้งแรกในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 ในมาตรา 33 ที่จัดให้มีระเบียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ส่วนกลางเป็นองค์การต่าง ๆ คือ องค์การการปกครอง องค์การการศึกษา องค์การการเผยแผ่ องค์การสาธารณูปการ และนอกจากนี้ก็จะกำหนดให้มีองค์การอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกก็ได้ (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, 2484)

สาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์เป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลาง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับ พ.ศ.2484 ใช้คำว่า องค์การสาธารณูปการ แต่ในปัจจุบันบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่มหาเถรสมาคม และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง เรียกว่า การสาธารณูปการ (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), 2540) ทั้งองค์การสาธารณูปการและการสาธารณูปการ มีความหมายในการรวมกิจการคณะสงฆ์อย่างเดียวกัน กล่าวคือ

1. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและศาสนสถาน
2. กิจการอันเกี่ยวกับการวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง
3. กิจการของวัดอื่น ๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร
4. การศาสนสมบัติของวัด

การสาธารณูปการจากความหมายที่ผ่านมา ส่วนมากบัญญัติไว้ในหน้าที่เจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 37 (1) ว่าเจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัดจัดกิจกรรมและการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีการสาธารณูปการตามความหมายที่กล่าวมานี้จะมีลักษณะของการกระทำการสาธารณูปการใน 3 ประการคือ

1. การกระทำด้วยแรงความคิดแรงงานและทุนทรัพย์รวมถึงการควบคุม
2. การกระทำด้วยเอกสารรายงาน
3. การกระทำโดยการจัดประโยชน์

การกระทำใน 3 ลักษณะนี้บางอย่างเป็นกิจการเฉพาะในหน้าที่ของเจ้าอาวาส เพราะเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติโดยตรงเจ้าอาวาสเป็นผู้จัดการโดยเฉพาะงานบางอย่างเริ่มแล้วผ่านการพิจารณาตามลำดับทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายราชอาณาจักรบางอย่างเริ่มต้นจากเจ้าคณะและหรือเจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักรหรือผู้มีศรัทธามุ่งช่วยการวัดและการคณะสงฆ์ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามระเบียบแบบแผนคณะสงฆ์ ดังนั้น ผู้จัดการสาธารณูปการ ได้แก่ 1) เจ้าอาวาส 2) เจ้าคณะ 3) เจ้าหน้าที่ทางราชอาณาจักร 4) ผู้เจริญด้วยศรัทธามุ่งช่วยการวัดและการคณะสงฆ์

การจัดการสาธารณูปการ หมายถึง การลงมือปฏิบัติงานสาธารณูปการซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันตามลักษณะงานการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ได้แก่การก่อสร้างศาสนวัตถุขึ้นใหม่การซ่อมแซมของเก่าและการปรับปรุงตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มียุ่เดิมหรือที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), 2540)

สาธารณูปการคือโครงสร้างพื้นฐานของวัดซึ่งก็คือ อาคารเสนาสนะต่าง ๆ ของวัดรวมทั้งบริเวณวัดต่าง ๆ ประกอบด้วย เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตสาธารณสงเคราะห์ (อนุวรรตน์ ศิลารองอำไพ และคณะ, 2556) เป็นงานที่ผู้บริหารวัดได้แก่ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกรและกรรมการวัดจะต้องบริหารจัดการให้เป็นไปด้วยดี โดยมีกิจกรรมที่สำคัญคือการสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ สำหรับการสร้าง คือ การสร้างเสนาสนะที่ยังไม่มีให้มี หรือที่มีอยู่แล้วแต่ไม่อาจจะใช้งานได้จึงต้องสร้างใหม่ สำหรับการบูรณปฏิสังขรณ์คือการปรับปรุงเสนาสนะต่าง ๆ ที่ชำรุดทรุดโทรม ไม่พร้อมใช้งาน ให้กลับมามีสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม สามารถใช้งานได้ตามปกติ โดยที่เจ้าอาวาสเป็นผู้นำในการบริหารงานสาธารณูปการ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2535 (วัดโมลีโลกยาราม, 2562) ได้บัญญัติให้เจ้าอาวาสมีหน้าที่ข้อแรกว่า บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรม และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดีการสาธารณูปการจึงเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสและเป็นกิจการของวัดและคณะสงฆ์ตามกฎหมาย อนึ่งงานด้านสาธารณูปการเมื่อแยกเป็นข้อย่อยแล้วจะได้ ดังนี้

1. ขออนุญาตรื้อถอนและก่อสร้างศาสนวัตถุใหม่
2. ขอสถาปนาวัดตั้งวัด วัดพัฒนาตัวอย่าง
3. ขอยกวัดร้างเป็นวัดมีภิกษุจำพรรษา
4. ขอยกวัดเป็นพระอารามหลวง
5. ขอยุบวัดรวบวัด
6. การประกันอัคริภักดิ์ วินาศภัย

7. การประชุมตรวจการคณะสงฆ์
8. การขอใช้ที่ดินทางราชการเพื่อสร้างวัด
9. ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวกับสาธารณูปการ
10. ขอพระราชทานวิสุงคามสีมา
11. งานของงบประมาณอุดหนุนการบูรณะวัด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า งานสาธารณูปการคืองานที่เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานของวัด อันได้แก่ เสนาสนะและบริเวณวัด การกิจได้แก่การสร้างใหม่ การปฏิสังขรณ์ และการรักษา โดยเจ้าอาวาสเป็นใหญ่ในการดำเนินการร่วมกัน ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร และกรรมการวัดที่วัดนั้น ๆ ได้ตั้งขึ้น ซึ่งการบริหารจัดการเป็นจะต้องเป็นไปตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด ไม่ว่าจะเป็นการขออนุญาตสร้างหรือรื้อถอน การสรรหางบประมาณในการก่อสร้างและภารกิจอื่นใดที่เกี่ยวข้อง จะต้องไม่ขัดกับคำสั่งมหาเถรสมาคมเรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ. 2539

การบริหารงานสาธารณูปการของวัด

การบริหารงานสาธารณูปการของวัดจำเป็นจะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคมอย่างเคร่งครัด แต่ในขณะเดียวกันนั้น ผู้บริหารวัดกล่าวคือเจ้าอาวาสจะต้องมีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการซึ่งเรียกว่า ศาสตร์สมัยใหม่ ผู้บริหารวัดอาจจะใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารองค์การอย่างมีประสิทธิภาพก็ได้ หรือการบริหารองค์การคุณภาพก็ได้เช่นกัน หรือแนวคิดทฤษฎีอื่นใดที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในที่นี้ขอเสนอ ทฤษฎีการบริหารของ ทิเกลิก และ เออร์วิค เพราะเป็นทฤษฎีที่มีสาระสำคัญครอบคลุมงานสาธารณูปการของวัดได้เป็นอย่างดี ทฤษฎีดังกล่าวมีกระบวนการอันประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า POSDCoRB Model ประกอบด้วย (Gulick & Urwick, 1973)

1. การวางแผน (P=Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง และทำอย่างไร
2. การจัดการองค์การ (O=Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงาน กำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน
3. การจัดหาบุคคล (S=Staffing) หมายถึง การบริหารงานทางด้านบุคคล อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

4. การอำนวยการ (D=Directing) หมายถึง การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการ หน่วยงานให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

5. การประสานงาน (Co=Coordinating) หมายถึง การประสานงานกิจการ ด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน ให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

6. การรายงาน (R=Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงาน ให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงาน ได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้าเพียงใด

7. การงบประมาณ (B=Budgeting) หมายถึง การจัดทำงบประมาณ บัญชีการใช้เงิน การควบคุมและการตรวจสอบด้านการเงิน

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่างานสาธารณูปการของวัดนั้นมีความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีข้างต้น เพราะงานสาธารณูปการไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างวิหารสถานเจดีย์หรือบริเวณต่าง ๆ รวมไปถึงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดหรือสร้างวัดใหม่ก็มีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนบริหารจัดการจัดการด้านบุคคลการอำนวยการมีการประสานงานรายงานและงบประมาณประกอบอยู่ด้วยเสมอ ดังนั้น จากทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดได้ดังต่อไปนี้

1. การวางแผน วัดร่วมกับกรรมการของวัดโดยการนำของเจ้าอาวาสจะต้องร่วมกันวางแผนการดำเนินงานสาธารณูปการอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ส่วนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการด้วย

2. การจัดการองค์การ ต้องมีการจัดแผนผังองค์กรให้สอดคล้องกับงานสาธารณูปการ มีการกระจายอำนาจแบ่งงานกันทำ และร่วมกันจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและร่วมกันจัดหางบประมาณสำหรับดำเนินการ

3. การจัดหาบุคคล ต้องมีการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการก่อสร้างสำหรับงานนันทกรรม งานบูรณปฏิสังขรณ์และการธำรงรักษาไว้ ในการนี้จะต้องสรรหาบุคลากรจากภายในองค์กรก่อนจากนั้นเมื่อไม่มีจึงแสวงหาในภายนอก หรือพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรภายในให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นก็ได้

4. การอำนวยการ เจ้าอาวาสและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันอำนวยความสะดวกสำหรับงานสาธารณูปการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และทุนทรัพย์สำหรับงานสาธารณูปการอย่างเพียงพอ

5. การประสานงาน วัดจะต้องฉลาดในการประสานงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่จะต้องขออนุญาตหน่วยงานภาครัฐก็ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในกรณีที่พระสงฆ์ไม่สามารถไปดำเนินการได้ก็ให้เป็นหน้าที่ของไวยาวัจกรของวัดหรือกรรมการวัดดำเนินการแทน

6. การรายงาน จะต้องมีการจัดทำรายงานประจำปีนำเสนอที่ประชุมสามัญประจำปีของวัด และต้องมีการรายงานผลดำเนินการเป็นระยะ ๆ ให้กับคณะสงฆ์และส่วนงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

7. การงบประมาณ วัดจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับงานสาธารณูปการไว้ส่วนหนึ่งต่างหาก และสรรหาเพิ่มเติมจากการรับบริจาคบอกบุญให้สาธุชนร่วมทำบุญ ในวัดที่มีที่ดินของวัดหรือที่กัลปนาสงฆ์ ก็สามารถใช้จ่ายได้อันเกิดในส่วนนั้นจัดสรรให้กับงานสาธารณูปการโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการวัดก็ได้

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการบริหารสำหรับงานสาธารณูปการข้างต้น จะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ทั้งในเรื่องของแผนดำเนินการและแผนงบประมาณ จัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับงานสาธารณูปการเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้เป็นการเฉพาะ อำนวยความสะดวกในการดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการรายงานผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดสรรและจัดหางบประมาณเพื่อการสาธารณูปการอย่างเพียงพอ

การบริหารงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธธรรม

หลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นกรอบในงานสาธารณูปการของวัดได้แก่ หลักสัปปายะ 7 (ม.อ. (ไทย) 14/189/227) คือ สิ่งที่เหมาะสม สิ่งที่เกี่ยวข้อง ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดี ช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

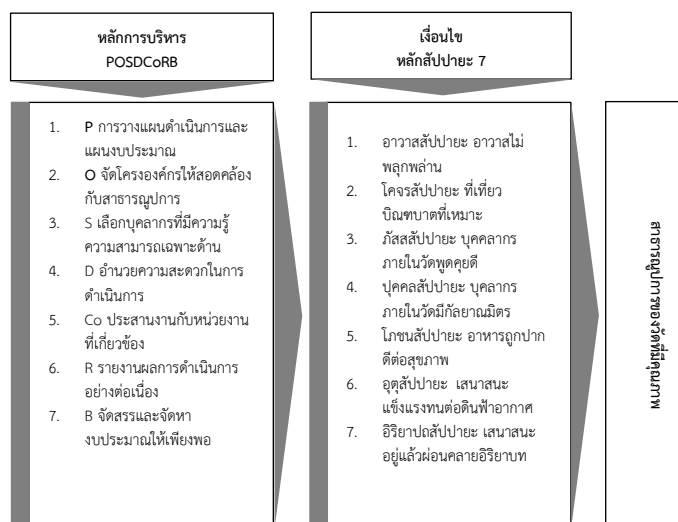
1. อาวาสสัปปายะ ที่อยู่ซึ่งเหมาะสม เช่น ไม่พลุกพล่านจอแจ
2. โภจรสัปปายะ ที่หาอาหาร ที่เกี่ยวข้องบริโภคน้ำที่สะอาดดี เช่น มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอาหารบริบูรณ์อยู่ไม่ไกลไม่ไกลเกินไป
3. ภัตตสัปปายะ การพูดคุยที่เหมาะสม เช่น พูดคุยเล่าขานกันแต่ในกถาวัตถุ 10 และพูดแต่พอประมาณ
4. บุคคลสัปปายะ บุคคลที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น มีท่านผู้ทรงคุณธรรม ทรงภูมิปัญญาเป็นที่ปรึกษา
5. โกชนสัปปายะ อาหารที่เหมาะสม เช่น ถูกกับร่างกาย เกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉ้นไม่ยาก
6. อุตสัปปายะ ดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ไม่หนาวเกินไป ไม่ร้อนเกินไป เป็นต้น
7. อิริยาปถสัปปายะ อิริยาบถที่เหมาะสม เช่น บางคนถูกกับจงกรม บางคนถูกกับนั่ง ตลอดจนมีการเคลื่อนไหวที่พอดี

หลักสัปปายะ 7 ดังกล่าวนั้นเป็นหลักสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการ โดยการบริหารงานทั้งหมดเป้าหมายหลักคือ การจัดเสนาสนะและบริเวณวัดให้เป็นสัปปายะ สอดคล้องกับหลักสัปปายะ 7 ในทางปฏิบัติคือ บริหารงานสาธารณูปการให้อาวาสมีความร่มรื่นไม่พลุกพล่าน ไม่ไกลจากที่บิณฑบาต สถานที่ฉันหอยฉันมีความเหมาะสมถูกสุขอนามัย สถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดเหมาะสำหรับการเผยแผ่ศาสนาธรรม เหมาะกับการเจริญสติสมาธิและปัญญา ภัตตาหารมีความเหมาะสมถูกปากและถูกสุขอนามัย เสนาสนต่าง ๆ มีความมั่นคงแข็งแรงทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ พระสงฆ์หรือผู้พำนักอาศัยอยู่ในวัดได้รับความสุขสบาย สามารถประพฤติปฏิบัติธรรมและพักผ่อนหย่อนใจได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ของการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธธรรมนั้น ได้แนวทางในการนำเอาหลักการบริหารมาประยุกต์กับหลักพุทธธรรม โดยนำเอาหลักพุทธธรรมมาเป็นเงื่อนไขในการ เพื่อให้ได้สาธารณูปการที่ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งานและไม่ขัดกับธรรมพระธรรมวินัยด้วย องค์ความรู้ดังกล่าวสามารถสังเคราะห์เป็นแบบภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธ

สรุป

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธธรรมนั้น จะต้องคำนึงหลักสัปปายะ 7 เป็นหลัก ผู้บริหารจัดการได้แก่คณะสงฆ์อันมีเจ้าอาวาสเป็นหลักจะต้องดำเนินการสาธารณูปการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เสนาสนะและบริหารวัดมีความความสมบูรณ์เพียงพอต่อการใช้งาน และที่สำคัญสอดคล้องกับหลักสัปปายะ 7 ดำเนินการบริหารจัดการโดยใช้หลัก POSDCoRB กับสัปปายะ 7 เริ่มจาก 1) P การวางแผนดำเนินการและแผนงบประมาณไว้เป็นเบื้องต้น 2) O จัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับงานสาธารณูปการ 3) S เลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านนี้เป็นการเฉพาะ 4) D อำนาจความสะดวกในการดำเนินการ 5) Co ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 6) R รายงานผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และ 7) B มีการจัดสรรและจัดหางบประมาณเพื่อการสาธารณูปการอย่างเพียงพอ โดยการดำเนินการทั้งหมด จะต้องนำเอาหลักสัปปายะ 7 มาเป็นเงื่อนไขในการดำเนินการ คือ 1) อาวาสสัปปายะ อาวาสไม่พลุกพล่าน 2) โคจรสัปปายะ ที่เที่ยววิณฑาตที่เหมาชาติ เช่น มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอาหารบริบูรณ์อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลเกินไป 3) ภัตตสัปปายะ บุคคลรอบข้างมีการพูดคุยที่เหมาะสมเป็นสัมมาวาจา 4) บุคคลสัปปายะ บุคลากรภายในวัดมีความเป็นกัลยาณมิตร 5) โภชนสัปปายะ อาหารถูกปาก ดีต่อสุขภาพ 6) อุตสัปปายะ เสนาสนะมีความแข็งแรงทนต่อดินฟ้าอากาศ 7) อิริยาปถสัปปายะ เสนาสนะอยู่แล้วสบายเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม เมื่อดำเนินการได้ดังที่กล่าวมานี้ จะส่งผลให้งานสาธารณูปการของวัดดำเนินไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่งผลต่อเนื่องให้พระศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองวัฒนาถาวรสืบต่อไป

อาวาสสัปปายะ อาวาสไม่พลุกพล่าน โคจรสัปปายะ ที่เที่ยววิณฑาตที่เหมาชาติ เช่น มีหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีอาหารบริบูรณ์อยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลเกินไป ภัตตสัปปายะ บุคคลรอบข้างมีการพูดคุยที่เหมาะสมเป็นสัมมาวาจา บุคคลสัปปายะ บุคลากรภายในวัดมีความเป็นกัลยาณมิตร โภชนสัปปายะ อาหารถูกปาก ดีต่อสุขภาพ อุตสัปปายะ เสนาสนะมีความแข็งแรงทนต่อดินฟ้าอากาศ อิริยาปถสัปปายะ เสนาสนะอยู่แล้วสบายเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา. (2545). *คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณโณ). (2540). *เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เรื่อง ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคณะสงฆ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น. (2484, 14 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 58. หน้า 1402.
- พระราชวรมนี (ป.อ. ปยุตโต). (2527). *สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด.
- วัดโมลีโลกยาราม. (2562). *วิทยาพระสังฆาธิการ*. สืบค้น 25 มกราคม 2564, จาก <https://www.watmoli.com/wittaya-one/1192/>
- อนูวรรตน์ ศิลารื่องอำไพ และคณะ. (2556). *คู่มือวัดสร้างสุข (5 ส ภาคประชาชน)*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- Gulick, L. & Urwick, J. (1973). *Papers on the Science of Administration*. New York: Institute of Public Administration.